

Sociala och ekologiska mål för en tät och grön stad

Befolkningen ökar och staden byggs tätare – samtidigt som Göteborg fortsätter att utvecklas som grön stad. Den grönstrategi som park- och naturförvaltningen tagit fram tar sikte på ett hållbart och hälsosamt stadsliv. En stad där tät bebyggelse kombineras med ett rikt djur- och växtliv som tar tillvara ekosystemens tjänster.

För att en tät stad också ska vara hållbar och grön krävs inte bara ett nätverk av parker och grönområden utan också en mångfald av olika naturtyper spridd över staden. Men det är inte självklart att grönskan får tillräckligt med plats när allt ska rymmas på mindre yta.

– Parker, lekplatser och förskolytor kopplat till den täta staden är något som debatteras mycket just nu. Fungerar det eller fungerar det inte? Kanske ska den täta staden egentligen förklaras som den nära staden, där vi har nära till det som vi behöver i vardagen – till exempel en park, säger Helena Bjarnegård, stadsträdgårdsmästare i Göteborg.

Sammanhängande stadsgrönska

Göteborgs grönstrategi från 2014 utgår från ett socialt och ett ekologiskt mål. De uppnås på samma sätt; de sociala och ekologiska faktorerna samverkar ofta. Miljöer med ett rikt växt- och djurliv är miljöer som människor tilltalas och mår bra av.

Strategin börjar regionövergripande med gröna kilar som sträcker sig från ytterkanterna av regionen, över kommungränser ända in till centrala delar av Göteborg. Tanken är att stärka de gröna kilarna så att både människor och djur röra sig i staden genom grönska.

– Då kan man gå från Kungsbacka torg till Linnéstaden i centrala Göteborg, genom grönska där område på område tar i varandra. Kanske blir det ekodukter över söderleden, vem vet, säger Helena Bjarnegård.

De blågröna stråken, vatten med omgivande grönska, är en stor tillgång. Även här eftersträvas långa sammanhängande stråk.

– Just nu jobbar vi med Kvillebäcken. Det ska bli trevligare att vandra och vistas kring vattnet – ett stråk som går från Frihamnen upp till Svankälla och ännu längre norrut, säger Helena Bjarnegård.

Gångavstånd till parken

När fler väljer att bo i staden blir det också fler som ska använda de offentliga rummen. Därför är det viktigt att det finns tillräckligt med park- och naturmark i förhållande till antalet invånare i närområdet.

– Inom 300 meter från bostaden ska det finnas en park. Det är vad Boverket rekommenderar, men det är också en riktlinje som finns på internationell nivå. Att säkerställa marken är viktigt, sedan ska den också fyllas med varierat innehåll, säger Helena Bjarnegård.

De senaste åren har man satsat på utflyktsparker som blivit populära lek- och mötesplatser för alla åldrar. Just nu pågår utvecklingen av flera parker i anslutning till stadsutvecklingsprojekt med nybyggnation. Bland annat ett parkstråk kring Selma Lagerlöfs torg i Backa.

Jubileumparken i Frihamnen kommer byggas i etapper under lång tid.

– Första etappen ska stå färdig 2021 och den jobbar vi stenhårt med nu, i år börjar vi med testplanteringar. Men redan nu finns en del på plats – bastu och pool – och på sikt kanske bad i älven, säger Helena Bjarnegård.

Tillfälliga pop up-parker

Jubileumsparken är ett exempel på hur uppbyggnaden av en park kan användas för att etablera en plats långt innan de byggda kvarteren finns. Men även tillfällig grönska stärker den sociala hållbarheten.

I samband med Gothenburg Green World 2016 fick paradgatan Avenyn 18 pop-up-parker. En av parkerna – Skriv ihop Göteborg! – uppmuntrade besökarna att fundera kring segregation och integration i det urbana rummet. På en vild och fri äng placerades det ut uppresta brädor där besökarna fick skriva sina idéer om hur Göteborg bäst tar sig an utmaningen att skapa en jämlik och integrerad stad.

Landskapsarkitekterna som gestaltat pop-up-parken, Emma Uvenberg och Dafni Sarakinis, tror att tillfällig arkitektur kan fungera som verktyg för dialog kring samhällsutvecklingen.

– På brädorna skrevs det om både högt och lågt och när vi var på plats i parken uppstod många samtal och berättelser. Hade parken varit kopplad till ett stadsutvecklingsprojekt skulle vi kanske fått fler konkreta svar, men det intressanta var att vi också tillät spontana och inte så genomtänkta tankar, säger Emma Uvenberg.

Grönskan har många funktioner

En stor del av utvecklingen av stadens parker sker genom skötseln. Omhändertagna ytor upplevs som attraktiva, trygga och tillgängliga. Rätt skötsel har också ekologiska effekter.

– Vi har precis tagit fram en handbok som utgår från olika naturtyper i olika delar av stan. Där står hur vi med superenkla medel kan sköta de här naturområdena så att de blir ännu mer fyllda av biologisk mångfald och ekosystemtjänster, säger Helena Bjarnegård.

Termen grön infrastruktur används allt oftare för att ge urban grönska samma tyngd som annan typ av infrastruktur.

– På samma sätt som vi behöver vattenledningar, vägar och telekommunikation behöver vi gröna ytor för människors hälsa och ekologiska funktioner. Med klimatförändringarna behöver vi grönska för att ta hand om vatten och rena jord, säger Mattias Sandberg, kulturgeograf vid Göteborgs universitet.

Men frågan är vad som händer med den sociala dimensionen när det gröna får samma status som stadens tekniska system.

– Kanske blir det en fråga för ingenjörer som gör gröna tak och gröna väggar. Det kan vara bra för vissa funktioner – men svårt för barn att leka och vistas i, säger Mattias Sandberg.

Texten är ett sammandrag från föreläsningsserien Mellanrum på Göteborgs Stadsmuseum – Grönt för alla den 22 februari 2017.